

TILLVÄXTEN VAR SVAG och lönsamheten försämrades 2003 för storföretagen i Sverige och på den övriga europeiska marknaden.

Det visar SHR:s genomgång för Restauratören av **DE STÖRRE HOTELL- OCH RESTAURANGFÖRETAGENS UTVECKLING** under 2003.

TEXT GÖRAN GRANHED

STATISTIKBEARBETNING ALEXANDRA RASCH

GRAFIK MATTIAS DE FRUMERIE

Fjäll och turism blev vinnare 2003

De 100 största företagen nådde en omsättning på 30,9 miljarder

kronor på den svenska marknaden år 2003. Det var en svag ökning med 1,3 procent för hundragruppen jämfört med året innan. Hotell- och konferensföretagens omsättning backade medan restauranger samt fjäll- och turistföretag gick framåt. Hundragruppen svarar för hälften av branschomsättningen på den svenska marknaden och fördelas över fler än 2 600 anläggningar.

Den svaga marknadsutvecklingen för storföretagen i Sverige går igen även i de andra nordiska länderna och i Europa. Minskat resande, oroshårdar i världen och en skakig konjunktur, inte minst för affärsresesegmentet, gjorde att efterfrågan på hotell- och restaurangtjänster utvecklades svagare än tidigare år.

Få större affärer gjordes. I stället var det på hotellfästighetsmarknaden där de mest uppmärksammade strukturaffärerna i branschen kom till stånd.

Några av de mest namnkunniga europeiska hotell- och restaurangföretagen redovisade sämre tillväxt och resultat under året. På flera av de större marknaderna i Mellaneuropa kom 2003 att bli ett år utan reell tillväxt som företagen snabbt vill glömma. Minskad efterfrågan slog mot lönsamheten i företagen.

En allmän konjunkturuppgång i Sverige det närmaste året ökar möjligheterna till resultatförbättring-

ar i branschen som främst kommer att synas i företagens bokslut för verksamhetsåret 2005.

Under första halvåret 2004 minskade dock den totala omsättningen både bland restauranger och hotell, vilket kan komma att ge avtryck i årets bokslut.

Ekonomierna i Europa blir allt mer integrerade och beroende av varandra. Den utvecklingen kommer också att gälla för hotell- och restaurangnäringen. Därmed blir skillnaderna i ländernas förutsättningar allt viktigare för att kunna skapa tillväxt. Till exempel är skillnaderna i skattebelastning fortfarande stor mellan länderna i en uppskattad bransch.

Högst upp på omsättningslistan placerade sig McDonalds

vars samlade försäljning medräknat franchisetagarna uppgick till 3,7 miljarder kronor. På plats nummer 100 detta år hamnade Thoresta & Krägga med en omsättning på 39 miljoner kronor.

Det finns åtta företag som redovisar mer än 1 miljard kronor i omsättning. Därutöver finns det ett 40-tal företag som når över 100 miljoner kronor. De 50 största företagen på listan svarar för 90 procent av omsättningen.

Tillväxttakten på marknaden avtog även 2003. Drygt

hälften av företagen rapporterar en ökande eller oförändrad omsättning under året. Jämför man med toppåret 2000 är bilden rejält annorlunda. Då visade 90 procent av företagen omsättningstillväxt. Därefter har vi fått en successiv minskning.

Bland hotell- och konferensföretagen på listan rapporterar mer än hälften minskad omsättning under 2003.

Storstäderna dominerar inte oväntat. 40 procent av omsättningen på listan hamnar i Stockholms- och Göteborgsområdena.

Vinstmarginalen nådde 3,5 procent, en nedgång från 2002 då resultatet blev 4,6 procent. Man får gå tillbaka till mitten av 1990-talet för att hitta motsvarande låga vinst för 100-gruppen. Ändå har många företag framgångsrikt anpassat sin kostnadskostym till den successivt svagare efterfrågan som branschen känt av de senaste åren. Därför har nedgången inte slagit lika brutalt på resultatet som var fallet vid branschens störtdykning i början av 1990-talet. Då var nedgången snabb, oväntad och svår att parera till skillnad från nu då den kommit krypande, efter en rad framgångsrika år.

Det är 830 företag som tillsammans redovisar ett resultat på 824 miljoner kronor. Det är en nedgång med cirka 200 miljoner från året innan. Som framgår av listan är det framförallt ett tiotal företag med Skistar och Hilton/Scandic i spetsen som genererar en betydande del av vinsten bland de största. ▶

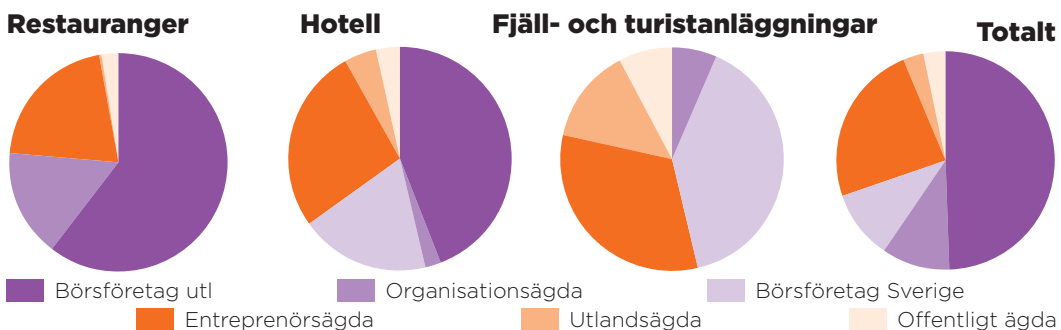
»«Vinstmarginalen nådde 3,5 procent»...«Man får gå tillbaka till mitten av 1990-talet för att hitta motsvarande låga vinst för 100-gruppen.»

Branschen i siffror 2003

Branschjättarna

	Hotell	Restauranger
Högst omsättning, Mkr	Hilton/Scandic Hotels 3 254	McDonalds 3 790
Flest anläggningar, antal 1	Hilton/Scandic Hotels 69	Folkets Hus & Parker 884
Flest årsanställda, antal	Hilton/Scandic Hotels 3 459	Sodexho 5 180
Flest hotellrum, antal	Hilton/Scandic Hotels 13 231	Amica 1 075
Högst vinstmarginal, %	Hotell Lappland, Lycksele 30	Big Bowl, Malmö 21
Bäst avkastning på sysselsatt kapital, %	Elite Hotels 43	Arnoldshuset, Sthlm 250

Fördelning av omsättning per ägandeform

Resultat per årsanställd

	Hotell tkr	Restauranger tkr	Fjäll- och turistanläggningar tkr	Totalt tkr
Undre kvartilen	-5	-1	16	-2
Median	35	28	32	30
Övre kvartilen	79	58	81	72

Antal årsanställda

	Hotell	Restauranger	Fjäll- och turistanläggningar	Totalt
Undre kvartilen	-10%	-9%	-8%	-10%
Median	-2%	-2%	1%	-2%
Övre kvartilen	3%	3%	6%	4%

Nyckeltal

Total omsättning, Mkr varav	30 897
hotell & konferensföretag	11 531
restaurangföretag	16 882
fjäll-och turistanläggningar	2 484
Omsättningsökning 02/03, % varav	1,3
hotell & konferensföretag	-1,5
restaurangföretag	2,3
fjäll-och turistanläggningar	10,4
Resultat efter avskrivningar och räntor, Mkr¹	830
Vinstmarginal, % (mot jämf omsättn) varav	3,5
hotell & konferensföretag	4,4
restaurangföretag	1,4
fjäll-och turistanläggningar	9,2
Avkastning på sysselsatt kapital² varav	15
hotell & konferensföretag	8
restauranganläggningar	25
fjäll-och turistanläggningar	11
Antal anläggningar varav	2 617
hotell & konferensföretag	294
restauranganläggningar	1 927
fjäll-och turistanläggningar	396
Antal årsanställda	29 164
Antal hotellrum	46 026

1) exklusive franchising 2) medeltal av lämnade uppgifter

Omsätt per årsanställd

	Hotell tkr	Restauranger tkr	Fjäll- och turistanläggningar tkr	Totalt tkr
Undre kvartilen	858	736	837	818
Median	981	897	951	952
Övre kvartilen	120	1 065	1 127	1 128

Den stora massan av mindre och medelstora hotell- och restaurangföretag i Sverige får jobba hårt för att verksamheten över huvud taget ska gå ihop så att man slipper visa röda siffror. I deras bokslut som samlat ännu inte föreligger, men där den historiska utvecklingen är känd, kan man i stället kalkylera med en vinstmarginal som snarare underskrider 1 procent. Med andra ord ser verkligheten olika ut beroende på storlek på företaget.

Lönsamheten för hundragruppen uttryckt som avkastning på sysselsatt kapital uppgick till 15 procent. Det är en minskning från förra året då företagen på listan rapporterade en avkastning på 23 procent.

49 listade hotell- och konferensföretag omsätter tillsammans 11,5 miljarder kronor.

Det motsvarar en nedgång med 1,5 procent från året innan och stämmer väl med hur den totala hotellmarknaden kom att se ut under 2003. Nettoresultatet hamnade på 4,4 procent.

Man får gå tillbaka till mitten av 1990-talet för att

hitta en så låg vinstnivå för hotell- och konferensföretagen.

De 43 restaurangerna på listan omsatte under året 16,8 miljarder kronor. Det är en ökning med 2,3 procent. Det tyder på att de större företagen har haft en bättre tillväxt än vad totalmarknaden presterade eftersom den gick tillbaka något. Bland restaurangerna på listan var det knappt två tredjedelar som visade omsättningsökningar. Hamburgerföretagen har överlag ökat sin försäljning medan exempelvis personalrestaurangföretagen tappar i omsättning. I övrigt är de underliggande tendenserna för restaurangernas utveckling högst varierande och svåra att dra några slutsatser om.

Vinstmarginalen för restaurangerna uppgick till 1,4 procent. Det är i nivå som föregående år men klart sämre än genomsnittet på 3,5 procent för de senaste fem åren.

Det är väl känt att det är knepigt att få lönsamhet i restaurangrörelser. Årets genomgång är inget undan-

tag. Av den totala vinsten på 824 miljoner som företagen på listan genererade faller cirka 20 procent på restaurangerna, trots att de svarar för mer än hälften av den totala omsättningen.

Fjäll- och turistföretag är den tredje gruppen på listan och

består av åtta företag med verksamhet i fjällvärlden. Här ingår även Park and Resort (12) som är ny på listan samt Strömme (17) och STF (35).

Totalt omsätter gruppen 2,9 miljarder kronor. Omsättningen steg med 10 procent och vinstmarginalen var imponerande 10,4 procent. Det har gått bra för vintersportanläggningarna – och inte bara för bjässen Skistar (9).

Även Idre Fjäll (28) var framgångsrikt liksom en

Fristående uppvaktas från flera håll

FLERA AV MARKNADSORGANISATIONERNA har de senaste två åren genomgått stora förändringar. Sedan länge etablerade strukturer har brutits upp. Det gäller inte minst Best Western och Sweden Hotels. Samtidigt har Svenska Möten, tidigare Svenska Kursgårdar, seglat upp som största aktör.

Nya strukturer utvecklas; ledningsbyten och en svag hotellkonjunktur bidrar till en viss tröghet och eftertänksamhet på marknaden. Många enskilda hotell avvaktar vad som ska komma ut av de förändringar som nu pågår. En stor överkapacitet i det

svenska konferensutbudet behöver fyllas och här är marknadsorganisationerna viktiga aktörer.

Samtidigt närmar sig etablerade varumärken som First, Rica, Choice och Rezidor enskilda anläggningar som tidigare var medlemmar i de olika marknadsorganisationerna och erbjuder olika former av samarbete, till exempel franchising eller partnerskap. Det blir ett kostnadseffektivt sätt för dem att expandera varumärket och täckningen på intressanta hotellmarknader. Samtidigt får det enskilda hotellet bättre möjlighet till distribution.

Marknadsorganisationerna

	Omsätt, Mkr	Antal anläggningar	Antal hotellrum
Svenska Möten	2 100	117	7 970
Best Western	1 341	48	4 870
Countryside Hotels	625	38	1 675
Sweden Hotels¹	555	48	3 455
Ditt Hotell i Sverige	416	80	3 280
IACC Chapter Sweden	273	9	950
Romantik Hotels	228	13	743
Norrt hotell	50	9	422

1) inkl. Ramada

» Det har gått bra för vintersportanläggningarna – och inte bara för bjässen Skistar. «

annan nykomling, Kläppen Ski Resort i Sälen (60). Det är för övrigt ytterligare ett exempel på det strukturerade företagsbyggandet som kännetecknar vintersport-orterna i landet. Ägaren Per Eriksson började i en grusgrupp i Sälen i början av 1980-talet. Verksamheten har efterhand utvidgats. I dag omsätter Kläppen 73 miljoner kronor och har fina nyckeltal. Bland fjällföretagen ingår också snabbväxande Topeja i Sälen och Åre (39) samt Icehotel i Jukkasjärvi (50).

Det är i stort sätt samma företag som tidigare år som hamnar

i toppen på listan över branschjättarna. De två företagen med högst omsättning – McDonalds och Hilton/Scandic – visade 3 procents ökning respektive 2 procents minskning. Men resultatet försämrades för båda. Det ger en god illustration till hur marknaden utvecklades under 2003. För företagen handlade det mer om att försöka hålla ställningarna och avvakta att vinden blåser upp så att det är idé att hissa seglen.

Högsta vinstmarginal för hotellen redovisar Hotell Lappland (79) i Lycksele med 30,4 procent. Det är ett kanonresultat. Företaget, som är en vinstmaskin, lyckas år för år prestera vinster på denna nivå.

Bland restaurangerna toppar liksom föregående år Big Bowl i Malmö med ett nettoresultat på 21 procent, också det ett resultat i toppklass. För både Big Bowl och Hotell Lappland ligger bland annat välutvecklade affärskoncept till grund för framgångarna.

Lönsamheten mätt som avkastning på det sysselsatta kapitalet toppas av Elite Hotels (10) med 43 procent och Arnoldshuset i Stockholm (85) med 250 procent.

Bland företagen som gjort utomordentliga resultatförbättringar och vänt röda siffror till svarta finns till exempel Sodexo (3), Grand Hôtel Holdings (14) och Tribe Hotel (15). Det finns också andra företag som mycket målmedvetet i det tysta jobbat med lönsamhetsförbättringar och lyckats väl.

En negativ överraskning var Svenska McDonalds som under alla år varit en stabil vinstmaskin men i år gör en rejäl förlust på 22 miljoner kronor. Orsaken är främst investeringar i flaggskeppet på Hamngatan i Stockholm, frukostsatsning samt kostnader för att bygga en effektivare organisation. Den nya vd:n Karen Bishop har att vända resultatrenden.

I år finns ovanligt många nya företag på listan, totalt 15 nykomlingar som inte var med föregående år. Störst är Park & Resort (12) som förutom Vildmarkshotellet driver Kolmårdens djurpark, Skara Sommarland och Gröna Lund. I omsättningen ingår hela verksamheten och inte bara hotell och restaurang.

Några som växer med eller utan nyetableringar är Casino Cosmopol (71) som ägs av Svenska Spel samt Stockholms Företagskrogar (41) som driver ett 30-tal personalrestauranger. Välkända Icehotel i Jukkasjärvi (50) är också nykomling liksom Lisa Elmqvist i Stockholm (97) och numera även i Sälen, Melker Andersson i Stockholm (86) samt Accome (82), som driver lägenhetshotell i Stockholm och nu även i Malmö.

Nya i år är också Lundsbrunnns Konferens & Kurort (94), Mössebergs Kurort i Falköping (45), Tage Hotels (37), som driver flera konferensanläggningar i Mellansverige, Restaurang Grodan i Stockholm (87) samt Prime Point (92), som är Luftfartsverkets konferensanläggning på Arlanda.

Bland företagen som växer rejält i omsättning men

som varit med på tidigare listor återfinns några restaurangföretag som Vasakronan Service Partner (52), Ikea Restauranger (22) O'Learys (23) samt Sandys (91). Profilrestauranger (36) ökade också sin omsättning under året genom förvärv av Viljagruppen.

Det finns åtskilliga företag som är på väg upp på listan men som i dag ligger strax under 40 miljoner i omsättning.

Omsättningen per årsanställd och år uppgick till 950 000 kronor. Det är en ökning med 50 000 kronor från förra årets presentation. Som framgår är spridningen relativt stor.

Den ökade effektiviteten kan bero på både pris- och volymökningar liksom att man dragit ned personalstyrkan. Visa tjänster köps utifrån i stället för att man producerar med egen personal. Redovisningstekniska orsaker gör att företagen räknar på olika sätt.

Sämre vinster 2003 slår också igenom i resultatet per anställd och år som uppgår till 30 000 kronor. Det är en nedgång med 6 000 kronor från 2002. Jämfört med toppåret 2000 är det en halvering av vinsten. Det är framförallt hotellen som står för den stora nedgången. Det illustrerar också hur beroende branschen är av yttre omständigheter som att ekonomin är i tillväxt.

Ägandet i operatörsledet var i stort oförändrat under 2003. Sämre lönsamhet drar ned intresset för förvärv. Säljkandidater upplevs som för dyra av hugade spekulanter. Samtidigt blir fokus för många företag i rådande marknadsläge den egna verksamheten och att konsolidera den.

Det är utländska intressen, främst börsnoterade, som dominerar bland de 100 största. De svarar för 53 procent av den samlade omsättningen på 30,8 miljarder kronor. Bland restaurangerna är andelen 60 procent medan hotellens andel ligger på 49 procent.

De 60 privata entreprenörerna hade en omsättning på 7,4 miljarder kronor vilket motsvarar 24 procent av totalen.

2003 blev ett händelserikt fastighetsår i Sverige. Handeln

med fastigheter slog alla rekord när objekt till ett värde av mer än 80 miljarder kronor bytte ägare. Det var utländska investerare som dominerade. Utländska aktörer svarade för inte mindre än 75–80 procent av transaktionsvolymen. Säljare har varit svenska fastighetsbolag, industriföretag och andra institutioner.

Det är en remarkabel scenförändring som har ägt rum. I början av 1990-talet var det förbjudet för utlänningar som inte var bosatta i Sverige att köpa fastigheter. De senaste fem åren har dock utländska köpare fått upp ögonen för svenska fastigheter och förvärvat cirka 20 procent av det totala kommersiella fastighetsbeståndet. De köper det mesta: lagerfastigheter, shoppingcentrum och volymhandelsfastigheter, men också hotellfastigheter och bostadspportföljer. Stockholmsmarknaden tilldrar sig störst intresse.

Börsfallet som började år 2000 gjorde att folk ville sprida riskerna och då vände sig mer mot fastigheter. Samtidigt uppnåddes historiskt höga hyresnivåer på fastigheter på flera håll i Europa. I exempelvis Tyskland har över hälften av allt nysparande gått till fastighetsfonder det senaste ett och ett halvt åren. Tyskarna har också varit aktiva köpare i Sverige liksom engelska banker, fastighetsbolag och pensionsfonder samt amerikanska aktiefonder. ➤

Svenska hotell styrs från Norge

UTLÄNDSKA FÖRVÄRV SMITTADE AV SIG på hotellfastigheterna där norska intressen under fjolåret definitivt tog kommandot på den svenska hotellfastighetsmarknaden.

Petter Stordalen, huvudägare i Choice Hotels Scandinavia, blev dominerande aktieägare i Capona. Därefter förvärvade Capona vid årsskiftet 2003/04 Choice hotellfastigheter i Home. Efter köpet har Capona 59 hotell med totalt 8 700 hotellrum.

Det största hotellfastighetsbolaget i Sverige är Pandox. I november lämnade norska Eien-domsspar AS och Sundt AS ett offentligt bud på samtliga aktier i Pandox. I januari 2004 hade de nya ägarna kommit upp till en ägarandel på 96 procent och därefter kom Pandox att avnoteras från börsen i februari. Därmed återstår förutom Skistar bara Capona med branschkoppling på den svenska börsen.

Både Capona och Pandox kände av nedgången på svensk hotellmarknad. De fick minskade hyresintäkter under det gångna året.

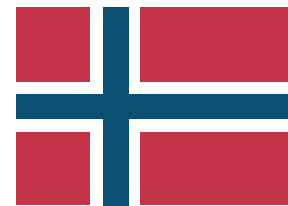
Den tredje största hotellfastighetsägaren i Sverige är Host Hoteleiendom AS som också domineras av norska intressen. Asmund Haare var föregångare för den norska offensiven i Sverige genom sitt förvärv av några Sara-fastigheter under fastighetskrisen i början av 1990-talet. Host utvecklar och bygger nya hotell till skillnad från andra hotellfastighetsägare som främst ägnat sig åt förvärv av befintliga anläggningar. Host äger Hotel C vid centralen i Göteborg som öppnade nu i augusti 2004. Den fastigheten byggdes dock av NCC men köptes under våren av Host för 244 miljoner kronor exklusive inventarier. First Hotels kommer att driva anläggningen som har 300 rum inklusive fem sviter.

Norska försäkringsbolaget Vital förvärvade under 2003 de två fastigheterna på Vasagatan i Stockholm där Nordic Hotels huserar.

Nordisk Renting som på senare år dragit ned på sitt engagemang inom hotellsektorn köptes under 2003 av Royal Bank of Scotland. Det är för övrigt ett av de största utländska fastighetsköpen under året. Företaget äger elva hotell med tillsammans 1 530 rum, de flesta i Sverige.

De fyra största hotellfastighetsägarna i landet har tillsammans

cirka 17 200 rum. Det motsvarar 19 procent av det svenska beståndet på 89 000 hotellrum. Värdeämäsigt är andelen betydligt större.

De stora hotellfastighetsägarna

	Hyres- intäkter 2003, Mkr	Antal hotell	Antal hotell- rum	Varav rum i Sverige
Pandox	535	45	8 700	6 350
Capona	285 ¹	59	8 700	7 400
Host Hoteleiend.	280	19	3 255	1 920
Nordisk Renting	-	11	2 170	1 530
Total	-	134	22 825	17 200

» Riskerna i Sverige på fastighetssidan bedöms vara hanterbara. Sverige har en mycket likvid och transparent marknad. »

Det finns flera orsaker till varför utlänningar köper. Totalavkastningen har varit högre i Sverige de senaste åren, även om 2003 kom att bli ett svagt år. Riskerna i Sverige på fastighetssidan bedöms vara hanterbara. Sverige har en mycket likvid och transparent marknad. Svenska fastighetsregister imponerar på den som på sin hemmarknad inte är van vid att de finns. De politiska och legala systemen är stabila, därför är det också lätt för engelsmän och tyskar att göra affärer med svenskar.

Den starka efterfrågan på lokaler i slutet av 1990-talet innebar att mängder av nya byggprojekt startade runt om i Europa. När projekten väl stod klara vek efterfrågan snabbt med höga vakansgrader och fallande hyror som följd. Fortsatt svag tillväxt i ekonomierna har också inneburit låg inflation och låga räntor, vilket dock är ett skäl till att fastighetsinvesteringar i Europa fortsätter att attrahera kapital. Investeringarna blir lönsamma tack vare de låga räntorna, den skrapla hyresutvecklingen till trots.

Investeringsstrategierna varierar. Det finns »opportunity funds« som köper när det är billigt och säljer när

det är dyrt, men det finns också fonder som investerar på längre sikt. »Opportunity funds« är nytt för Sverige där vi har varit vana vid att fastighetsföretag, försäkringsbolag och andra institutionella investerare haft en mycket lång placeringshorisont på sina innehav. Den tidigare förhållande industriella synen på fastigheter har förskjutits till ett mer finansiellt perspektiv.

De nya utländska aktörernas intåg på den svenska

marknaden kan på sikt få stora konsekvenser för svenska hotell- och restaurangföretag. Som hyresgäster märker SHR:s medlemmar redan i dag att nya vindar blåser. Det finns i ett initialt skede risk för kulturkrockar när olika synsätt ställs mot varandra

Somliga utländska aktörer väljer att låta sig företrädas av externa förvaltare som handhar relationerna till

hyresgästerna. I Europa är det ofta ren outsourcing som gäller. Andra väljer att bygga upp eller utveckla en egen organisation i Sverige. De problem som kan uppstå orsakas av att till exempel utländska ägare inte känner till hur den svenska fastighetsmarknaden fungerar – vilka hyresnivåer som gäller, hur regelsystemet är utformat och hur man löser tvister i till exempel hyresnämnderna.

Detta ställer sålunda krav på en större pedagogik och en mer detaljerad rapportering tillbaka till huvudmannen. Vi kommer också att se mycket mer omfattande hyreskontrakt eftersom de renodlade svenska kontraktstyperna inte förekommer utomlands. Där är man i stället van vid att specificera omfattande detaljer i grundkontraktet.

Hyresförhandling via ombud/förvaltare i stället för att träffa ägaren direkt kan vara nog så besvärligt och förorsaka kommunikationsproblem, särskilt om förvaltaren dessutom har avkastningskrav på sig. Det kan bli en konsekvens av internationaliseringen och ett ökat utländskt ägande som träffar en traditionsbunden bransch.

Svenskarna får allt rymligare spenderbyxor

SVENSKARNA KONSUMERADE FÖRRA ÅRET för 1195 miljarder kronor. Utslaget per invånare blir det cirka 133 000 kronor eller drygt 11 000 kronor i månaden. Hushållens konsumtion i löpande priser steg med 4,5 procent. De fick därmed cirka 50 miljarder mer att spendera än året innan.

Hushållen spenderade i genomsnitt 6 500 kronor per person på hotell- och restaurangtjänster. Andelen som nådde 4,9 procent har stadigt ökat under den senaste tioårsperioden i takt med att hushållens köpkraft förbättrats. Däremot blev just 2003 ett svagt år för hotell- och restaurangbranschen som i fast volym gick tillbaka med 0,9 procent enligt Nationalräkenskaper.

Dagligvarorna lade beslag på 16,8 procent. Det motsvarar 22 400 kronor per person. Andelen minskar sakta över tiden. För fem år sedan var den 17,8 procent av den totala konsumtionen. Bättre gick det för specialvaror som stadigt pekar uppåt och steg med 3,9 procent. Snart lägger varje individ ut lika mycket på beklädnad, hemutrustning och fritidsvaror som på den dagliga konsumtionen av mat, dryck och andra nödvändighetsartiklar.

Det blev med andra ord ett rejält lyft för hushållskonsumtionen 2003 tack vare låga räntor och låg inflation men trots växande arbetslöshet och högre skatter.

Hushållens största utgiftspost är annars boendet, vars andel successivt har minskat under de senaste tio åren. Här spelar lägre räntor naturligtvis en viktig roll trots de ökade boendekostnaderna med 6 procent i löpande priser. Hyreshöjningar i kombination med stigande elpriser slår igenom. Utlägget per person för boende motsvarar över 37 000 kronor per år.

Total privatkonsumtion 2003

	Konsumtion i löpande priser inkl. moms 2003	Förändring löpande priser 02-03, %	Förändring fasta priser	Andel av total konsumtion	Konsumtion per person 2003
Dagligvaror	200 650	2,6	2,0	16,8	22 398
Livsmedel och drycker	145 795	3,2	2,9	12,2	16 275
Tobak	17 794	-4,3	-6,9	1,5	1 986
Övrigt	37 061	4,0	2,5	3,1	4 137
Specialvaror	171 987	3,9	5,9	14,4	19 199
Beklädnad	65 554	2,9	2,8	5,5	7 318
Hemutrustning	48 615	4,8	3,7	4,1	5 427
Fritidsvaror	57 818	4,5	10,8	4,8	6 454
Starköl, vin och sprit	24 069	3,0	1,6	2,0	2 687
Hotell och restaurang	58 620	1,7	-0,9	4,9	6 544
Boende	333 955	6,0	0,2	27,9	37 279
Hälsa och sjukvård	30 791	5,3	1,9	2,6	3 437
Transport och fordon	151 741	4,6	2,8	12,7	16 940
Post och telekommunikation	36 666	2,0	2,3	3,1	4 093
Rekreation och kultur	81 928	3,1	-1,3	6,9	9 146
Svenskars konsumtion i utlandet	45 359	5,7	-4,0	3,8	5 063
Utlänningars konsumtion i Sverige	-43 770	7,1	-8,3	-3,7	-4 886
Övrigt	103 267	5,1	1,6	8,6	11 526
Total	1 195 263	4,5	2,0	100	133 426

Källa: SCB, bearbetning HUI/SHR

Svenskarnas konsumtion i utlandet, som redovisas för sig, gick tillbaka med 5,7 procent beroende på minskat resande. Även utlänningarnas konsumtion i Sverige, som är ungefär lika stor, gick tillbaka. Det bekräftar bilden av att det föregående år var många turister som stannade hemma.

Konkurrensen om hushållens pengar är stenhård. Räknar man bort prisförändringarna och enbart ser på volymutvecklingen, finns vinnarna under 2003 bland möbler, textilier och fritidsvaror. Till exempel lockar elektronikhandeln med nya produkter som efterhand också faller i pris. Digitalkameror, datorer och hemmabio hade stora säljframgångar under året. Här kunde hotell- och restaurangbranschen inte hänga med i tillväxt. Den utvecklingen har fortsatt även in i 2004.

Konsumtionsbenägna hushåll är något som inte minst detaljisterna i Norden känner av. Detaljhan-

deln i Europa gick dock tillbaka med i genomsnitt 1 procent medan några länder låg i framkant. Sverige, Norge och Storbritannien tillhör de länder där ökningen låg på fyraprocentnivån. Även detta år kan man spåra en fortsatt god utveckling.

Aktuella prognoser från Konjunkturinstitutet, KI, pekar också på att resandet utomlands, som föll tillbaka 2003, kommer att stiga med 13 procent i år jämfört med föregående år. Då har KI säkert inte räknat med det dåliga svenska sommarvädret som skickade iväg ytterligare köpkraft utomlands. KI spår dock att hushållens efterfrågan efterhand kommer att förbättras. Tillsammans med en starkare förmögenhetsställning leder detta till en ökad konsumtion. Med andra ord har hotell och restaurang förutsättningar att kunna konkurrera om hushållens pengar i en växande ekonomi till skillnad från hur det varit de senaste åren. Det finns potential.

Finland visar styrka

Den svaga efterfrågan under 2003 i de nordiska länderna för

hotell och restaurang påverkade också resultatet för de största nordiska aktörerna.

Rezidor Sas omsatte 3 558 miljoner svenska kronor i Norden under 2003, en lätt nedgång från 2002. Förlusten efter avskrivningar men före finansnetto blev 240 miljoner kronor. Det var det första förluståret för Rezidorhotellen på tio år. Rezidor Sas finns i 38 länder med 200 hotell och 41 000 rum, numera också med ett flertal varumärken.

Tillväxten är snabb. 37 nya hotell öppnades förra året och ytterligare 65 finns i pipeline i år. Snittintäkten per rum blev 95 euro (104) beroende på fallande beläggningsgrad till 62 procent för jämförbara enheter (65). Därmed minskade företagens rörelseresultat till 30 procent. Rumsintäkten på Rezidor Sas egna anläggningar uppgår till 50 procent med en food&beverage-andel på 33 procent.

Norska Choice ökade sin totala omsättning med 4,9 procent till 2 698 miljoner norska kronor tack vare nyetableringar i bland annat Stockholm.

Resultatet gick ändå från svarta till röda siffror och slutade på -39 miljoner norska kronor före skatt.

Resultatnedgången berodde på lägre snittintäkter och fallande beläggning samt högre kostnader beroende på ökade löner samt stigande hyror

Choice Hotels har för närvarande 140 hotell och 18 000 rum i de nordiska länderna.

För Rica, som är noterat på den norska börsen, var

omsättningen oförändrat 1 679 miljoner norska kronor.

Däremot föll resultatet efter finansnetto till 14 miljoner norska kronor. Det motsvarar en vinstmarginal på 0,8 procent från tidigare 3,3 procent för år 2002.

Resultatnedgången orsakades av färre gäster och högre kostnader på lönesidan efter nya kollektivavtal. Beläggningsgraden för Rica i Norge och Sverige blev 56 procent, en minskning med fyra procentenheter. Ricas logiandel uppgår till 54 procent av totalintäkterna.

Rica har 52 hotell och 39 partnerhotell i Norge och Sverige. Av de 2 800 anställda i koncernen jobbar de flesta i Norge.

Finlands största branschföretag är Sokos Hotels som ökade sin försäljning med 2,7 procent till 539 miljoner euro. God tvåa är Amica vars försäljning steg till 429 miljoner euro tack vare förvärv i Danmark och Norge. Amica har 1 400 hotell- och restauranganläggningar i Norden och Baltikum och ägs av privata Fazer.

Restel, som har 35 hotell och 66 restauranger och bara är verksamt i Finland, ökade sin hotellförsäljning med 2,6 procent medan restaurangerna minskade med 0,7 procent. Den sammantagna omsättningen steg till 206 miljoner euro. Restel, som kan räknas till Nordens ledande branschföretag, uppvisar trots svängningar i marknaden en imponerande resultatutveckling under de senaste fem åren. Ett stabilt resultat på cirka 20 miljoner euro varje år samt en omsättning kring 200 miljoner euro. Vinstmarginalen för 2003 blev 10,7 procent. Det är ett toppresultat inte bara på nordisk utan även europeisk nivå.

Tyskland hade ett kämpigt 2003

Det internationella resandet gick tillbaka 1 procent under

2003 enligt World Tourism Organization i Madrid. I många av Europas huvudstäder minskade hotellens revpar, det vill säga intäkten per tillgängligt rum, med 6-7 procent på grund av svag efterfrågan.

Europas ledande turistdestination Frankrike tappade över 2 miljoner utländska besökare.

Accor som är Europas största hotellföretag och det fjärde i världen tappade 4 procent i omsättning på global nivå. På den europeiska marknaden där Accor omsätter 4,6 miljarder euro, varav hälften i Frankrike, registrerade man i de flesta länder minskande hotellbeläggningar och sjunkande priser, vilket i sin tur påverkade revpar. Resultatet blev det sämsta för företaget på fem år. Vinstmarginalen uppgick till 7,6 procent vilket med dagens svenska ögon ändå får betraktas som gott.

Även de franska restaurangerna kände motvind. Totalmarknaden minskade med 1 procent enligt officiell statistik. De små traditionella restaurangerna klarade sig sämre än de större kedjorna som ofta är verkamma i snabbmatssegmentet. Det är smörgåskoncept, hamburgare och kaféer som uppvisar den starkaste tillväxten. McDonalds är Frankrikes överlägset största restaurangföretag med en omsättning på 2,2 miljarder euro. Under året etablerade McDonalds 36 nya enheter och passerade en magisk gräns i det traditionsrika restauranglandet Frankrike genom att nå upp till drygt 1 000 anläggningar. Därmed är McDonalds största restaurangkedja inte bara i Frankrike

utan också i Tyskland och England med ungefär lika många enheter och lika stor omsättning.

På den tyska hotell- och restaurangmarknaden var 2003 det sämsta året i mannaminne enligt branschorganisationen Dehoga. Restaurangförsäljningen som minskat tre år i rad i Tyskland föll med 5 procent under året. Den svaga ekonomin ledde till minskat affärsresande som i sin tur genererade lägre priser och snittnotor samtidigt som driftkostnaderna ökade inte minst på personalsidan. Bekymmersamt för tyska krögare är också en allt mer avtagande dryckesförsäljning. Samma iakttagelse gör även de franska krögarna där främst vinkonsumtionen går ned på restaurangerna.

De 100 största tyska restaurangkedjorna rankade efter omsättning ökade dock sin försäljning 2003 med 0,4 procent enligt branschtidningen Food Service. Det är främst snabbmat, hämtmat och coffee shops som skördar framgångar. De står också för hälften av företagen på listan.

Även de tyska hotellen kände motvinden blåsa. De 200 största hotellanläggningarna tappade 3,5 procent i omsättning. Priser och beläggningsgrad sjönk. Bara en fjärdedel av hotellen visade omsättningsökningar.

Enligt branschföreningen Dehogas prognos kommer en vändning i år då omsättningen för hotell- och restaurangbranschen väntas stiga med 1,5 procent.

Storbritannien, där uteätandet ligger högt, dominerar storföretagen av snabbmatskedjor. Här utvärderas också många amerikanska koncept innan fortsatt etablering sker i andra europeiska länder. De tio största restaurangföretagen ökade antalet anläggningar med 2,5 procent under 2003 enligt Food Service.

Så gjordes undersökningen

UNDERSÖKNINGEN ÄR GENOMFÖRD av Sveriges Hotell- och Restaurangföretagare, SHR, och bygger på en frivillig enkät där uppgifter lämnats av företagen om verksamhet på den svenska marknaden. Informationen avser verksamhetsåret 2003 eller senaste brutna räkenskapsår i vissa fall. SHR:s presentation tar fasta på att beskriva de största företagen och grupperna samt hur de ägar-mässigt hör ihop.

Att enskilda större anläggningar inte är med på listan kan bero på att de ingår i en större kedja. Det kan också bero på att SHR inte identifierat företaget eller att det avböjt att medverka. Börsnoterade bolag har speciella krav på vilken information som man kan släppa ifrån sig. SHR har i huvudsak gått efter Statistiska Centralbyråns, SCB:s, definitioner av branschen och dess omsättning men gränssnitten mot andra branscher är många och svåra att hantera.

Intäkterna bland rapporterade företag består främst av mat, dryck och logi. Därutöver finns många andra intäktsslag knutna till företagets verksamhet. När det är helt klart att betydande intäkter av annan karaktär är med i omsättningen har detta markerats.

Definitioner:

NETTORESULTAT: Resultat efter avskrivningar, jämförelsestörande poster, finansiella intäkter och kostnader.

AVKASTNING PÅ SYSSELSATT KAPITAL: Resultat före räntekostnader, extraordinära poster och skatt i procent av genomsnittligt sysselsatt kapital. Balansomslutningen minskat med icke räntebärande skulder, inklusive uppskjutna skatteskulder och obeskattade reserver. Måttet visar företagets avkastning oberoende av finansiering, det vill säga hur företaget förräntat det kapital som aktieägarna och långivarna tillsammans ställt till förfogande. SHR är medvetet om att företagen kan ha haft svårigheter att beräkna detta nyckeltal och att kvaliteten därför inte är lika fullödlig som för andra nyckeltal.

OMSÄTTNING: Företagens omsättning exklusive moms. Den procentuella förändringen mellan åren är uttryckt i jämförbar storhet. Till exempel om det är med eller utan franchisetagare. Företagen väljer själva om de vill presentera omsättningen inklusive eller exklusive franchisetagare eller samarbetspartner.

VINST PER ANSTÄLLD: Nettoresultatet efter avskrivningar och räntor dividerat med antalet årsanställda.

OMSÄTTNING PER ANSTÄLLD: Omsättningen dividerad med genomsnittligt antal årsanställda. Beräknad årlig arbetstid 1 700 timmar.

VINSTMARGINAL: Nettoresultatet uttryckt i procent av omsättningen. Alla resultatmått är exklusive franchisetagare.